

SAKRAMENTSSKÅPET BERÄTTAR

Dess viskningar tydda av Martin Lönnebo

***Jag är du
människan är ett sakramentsskåp
universum är ett sakramentsskåp.***

Vadstena församlings kyrkoherde, Torbjörn Ahlund, berättade att han hade sett ett sakramentsskåp i S:t Davids kapell i Rättvik som den gamle biskopen Martin Lönnebo hade gjort. Han fortsatte i förbigående att säga att även Klosterkyrkan i Vadstena skulle behöva ett skåp.

Han beställde inte något.

Men i den gamles huvud förvandlades denna önskan till en beställning.

Och han ritade mig.

Han tänkte, liksom för Rättvik, att ”göra själv” så långt det nu gick.

Och långt blev kort.

Så kom det sig att han kontaktade några kunniga män och kvinnor som medhjälpare. Så blev jag till. Den Högste, som är Skönheten, signe er som hjälpt den gamle att göra mig.

Jag skall nogsamnt förvara det heliga sakramentet för er vid vår resa hem över Kosmoshavet.

Jag är även glad över att min särskilda plats i kyrkan är vid Frälsarkranskoret, där ”Den Heliga graven” kanske fanns från början.

Frälsarkransen är mäktigt stolt över att få vara granne till storasyster *Rosenkransen*. De två ber gärna tillsammans.

Centrum

Jag är av björk, tillverkat på Pontus Almlöfs verkstad i Kisa, Åvalla, där han är delägare. Min mästare är Erik Almlöf Ljungberg. Jag utstrålar ”slät gärning, ödmjuk och stark”. Jag är målad av Crestina Pålsson, ikonmålare i Linköping. Texten på dörrens karmar är den inledande Frälsarkransbönen:

DU ÄR GRÄNSLÖS
DU ÄR NÄRA
DU ÄR LJUS
OCH JAG ÄR DIN.

Det trefaldiga ÄR, Gudsnamnet från den brinnande törnbusken, har eldens röda färg. Gud är verb. I Kristusikonerna, återfinns alltid detta ÄR i glorian, oftast på grekiska, ”ὁ ωη”. Det ordet finns inte i helgongloriorna, ty människan är verbet *bli*. Men hon kan alltmer bli tillhörig ÄR. Den färden är livets innersta mening.

Ikonen i fonden, Kyrkans födelse, är målad av ökenmödrarnas efterföljare, nunnorna i klostret Sitt-al-Damyana i Damjetta i Egypten. Det är en gåva till biskopen från den nutida kommuniteten i Bjärka-Säby genom Peter Halldorf. Altaruppsatsen fick biskopen av en gammal man när han var kaplan i Uppsala domkyrka. Bägare och patén är svarvade ur en tall, som en gång valdes till bjälke i domkyrkans gamla västmur. De unga barren kunde ha hört ringningen till S:t Eriks sista mässa. Kalkens förebild är en gammal muralmålning föreställande denna sällsamma högtid, den som återges sist i vår folder.

S:t Birgitta är på mödernet frände med S:t Erik. Trevligt att de får träffas här i Vadstena.

Den gamle biskopen och jag gläder oss åt detta möte mellan

ökenmödrar, nutida pilgrimer och svenska helgon i närvaron av den helige Ande, Jungfru Maria, apostlarna. Den heliga elden brinner fortfarande i församlingens mitt.

I skåpets rum möts den världsvida kyrkan och den himmelska världen.

MYSTERIUM!

Järnsmidet

Jag som bär sakramentet är själv buren av den som bär allt. Jag är fäst på ett kors med törnekrona. Richard Asp i Vadstena är järnets mästare.

Korset är även Livets träd från Paradiset. Och den brinnande Törnbuschen i öknen där Gudsnamnet uppenbarades.

Med hjälp av sin granne, civilingenjör Bernt Magnusson, kunde biskopen få törnet att blomma och brinna. De vita Mariarosorna är arton till antalet, så som Frälsarkransens pärlor. De sju eldslågor finns även i den sjuarmad ljusstaken i templet. Talet sju betecknar i Bibeln förbundet mellan Gud och skapelsen, Andens sju gåvor och den gudomliga visheten.

Med av ålder darrande hand har biskopen målat rosorna. Lis Engblom, ikonmålare från huvudstaden, har med stadig hand emaljerat eldslågorna. Men detta var ingen lätt uppgift.

Biskopen hade nämligen köpt fel sorts kopparplåt. Den protesterade med rök och flagor, allt enligt ökenmodern Synkletikas ord: ”I början är det mycken strid och möda för dem som nalkas Gud, men sedan kommer utsäglich glädje. De som vill tända upp en eld, får först hosta och gråta (av röken) och lyckas på så sätt utföra vad den vill. Det heter ju: Vår Gud är en förtärande eld, Hebr 12:29. På samma sätt bör vi tända den gudomliga elden inom oss med tårar och mödor.”

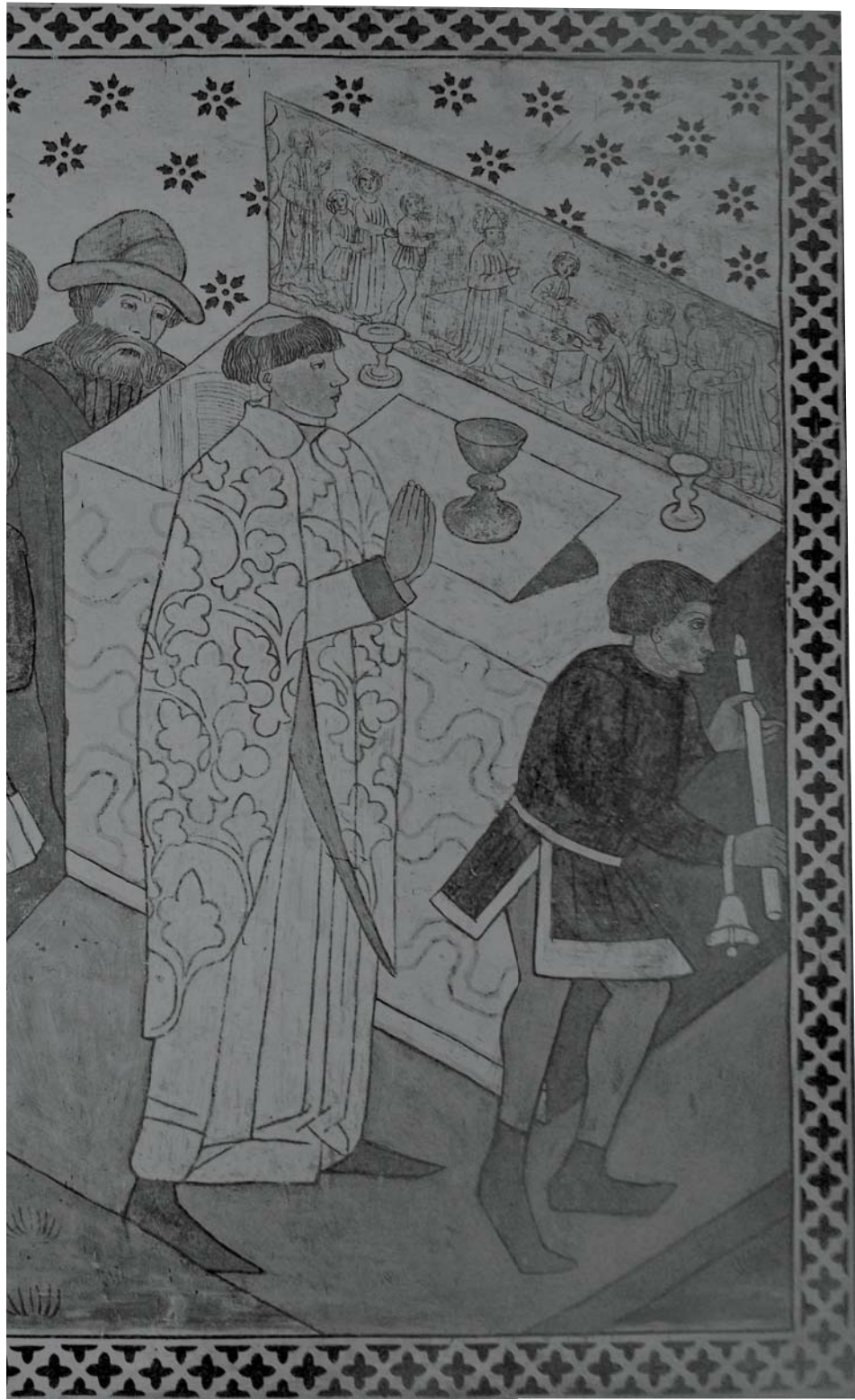
Vi är överens: De kristnas uppgift i vår tidsålder är att blåsa, gråta och hoppas. Den gudomliga elden är alltid klar, dunklet finns i våra ögon. Gud, ge oss en ren blick så att vi kan se din härlighet.

Silversmidet

Silversmycket med Frälsarkransen och Birgittas krona är format i nordsamisk tradition. Mästare är silversmeden Göran Söderström, Lannavaara. Nordens folk representeras här av den äldsta folkstammen i Norden, samerna. Materialet till pärlorna är, med ett undantag, lokala.

Det träd i Sverige som är närmast det gränslösa och har den mest magnifika utsikten är fjällbjörken. Den gav, som sig bör, material till Gudspärlan. Den första Tystnadspärlan, på vägen till Jag-pärlan, är av lerskiffer, ”av jord är du kommen...” Sedan följer de övriga. Tystnadspärlorna är snidade av konstnären och renskötaren Per-Stefan Idivuoma från Lannavaara. Renarna lever ju i Sveriges största naturliga tystnad. Ökenpärlan är, som sig bör, av sälgrot. Målet för Tomhetens herre är ju att göra oss rotlösa. Naturligt nog är Kärlekspärlorna av jaspis, så som den första porten till den Himniska staden, det nya Jerusalem. Uppståndelsepärlan är av ronn, det köldtåliga trädet som gör fjällbjörken sällskap långt upp mot de vida vidderna.

Graveringen på Birgittakronan i Frälsarkransens smycke lyder: *Amor meus crucifixus est*, min kärlek är korsfäst. Vid en pilgrimsresa till Vadstena av fackföreningen Solidaritet vid Leninvalvet överlämnades till den gamle en biskopsring prydd med den birgittinska kronan och denna inskription. Den är nu stulen, men budskapet förblir.

(Illustration Sankt Eriks Mässa ur boken Kragstenarnas hemlighet: medeltid i Uppsala domkyrka av Bengt Z Norström och Sven Tengström. Foto Tord Harlin.)

Sakramentsskåpets hälsning

Pilgrim, vandra i frid efter Vintergatan, se
dig sedan om.*

Där i fjärran seglar Jorden, sela,
ett skepp på evighetens bottenlösa hav.

För allt levande är den en Noaks ark,
på ett nordligt akterdäck står Klosterkyrkan. *
Livet seglar och ror mot mörklagd hamn
med släckta lanternor och föda i sina förråd.

Skeppet är målat i den blå pärlans färg,
dess säten är gröna, som den gröna pärlan. *
Dess fyra årpar är: Kärlek och Glädje; Frid och Tålmod;
Vänlighet och Godhet; Trofasthet och Ödmjukhet.

Dess roder är Självbesinning.
De tre seglen på korsets mast bär namnen
Tro, Hopp, Kärlek *
Vinden älskar alla tre, men mest Kärlek.

Seglen bär de vita, den svarta och de röda pärlornas färger,
de fångar Andens passadvind. *
Förtrösta, låt ej förtvivlan reva seglen,
Guds tankar är inte våra, de är bättre.

I aktern vajar hemkomstens fana, Jubilate,
den bär den gyllene pärlans färg, sela. *
Ljusen tänds i mörklagd hamn,
nu är tid för hemkomst och glädje. Mysterium!

Förklaringar till material och pärlornas tillverkare

De fem röda pärlorna är glaspärlor som Eva Björnström i Karhuniemi utanför Kiruna har tillverkat.

De tre träpärlorna: björk, sälgrot och rönn är alla slipade av Lena Gustavsson i Kiruna.

De vita stenarna har jag hittat i trakten av Lannavaara, de är mjölkkarts och slipade här på Kristallen i Lannavaara.

Den gula stenen har jag hittat vid Norrbottenskusten och är en slags lerskiffer och slipad på Kristallen i Lannavaara.

Den gröna stenen har jag hittat i Kautokeino i norra Norge, det är aventurin och är slipad på Kristallen i Lannavaara.

De två rödbruna stenarna har jag hittat i Pauranki nära Jukkasjärvi, det är jaspisbreccia som är slipad på Kristallen i Lannavaara.

Den blå stenen som är sodalit har jag inte hittat utan köpt. Den kommer från Kanada, men är slipad på Kristallen i Lannavaara.

Text Göran Söderström

Avslutande tack:

Den gamle biskopen har uppmanat mig, alltså skåpet, att framföra stort TACK till Vadstena församling för rummet och till konstkännaren och revisorn Curt Sjärdell, Linköping, för stöd. Och sist men inte minst, bokförlaget Verbum i huvudstaden, som genom åren sett till att Frälsarkransen tillverkats, för stor generositet genom att betala diverse räkningar.